

Aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Mevrouw R.M. Letschert BA MA
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Onze referentie

MvH/RvZ/ATR4732/2026-U191

Datum

24 september 2026

Onderwerp

Wet toekomstbestendige financiering mbo

Geachte mevrouw Letschert,

Op 14 juli 2026 ontving het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) de adviesaanvraag voor het wetsvoorstel *Wet toekomstbestendige financiering mbo*. De adviestermijn eindigt op 16 oktober 2026.

Context

Mbo-instellingen worden bekostigd op basis van het aantal studenten. De laatste jaren daalt het aantal mbo-studenten en dat zal de komende jaren zo blijven. Maar de kosten dalen niet evenredig met het aantal studenten. En de daling is niet gelijk verdeeld over het land. In sommige regio's daalt het aantal mbo-studenten sterk, terwijl in andere regio's het aantal studenten nog stijgt. Dat betekent dat mbo-instellingen in verschillende mate worden geraakt door het in totaliteit dalende studentenaantal. Dat heeft gevolgen voor de kwaliteit, organiseerbaarheid en toegankelijkheid van het mbo.

Minderjarige mbo-studenten maken hoge kosten voor onderwijsbenodigdheden zoals boeken, digitale licenties en werkkleding. Terwijl leeftijdsgenoten in het voortgezet onderwijs (vo) die kosten niet maken. Dit is een ongerechtvaardigd onderscheid en leidt tot problemen voor sommige mbo-studenten. Onder meer omdat minderjarige mbo-studenten niet in aanmerking komen voor studiefinanciering.

Inhoud van het voorstel

Het wetsvoorstel wijzigt de bekostigingssystematiek voor mbo-instellingen. Het wetsvoorstel regelt ook dat minderjarige mbo-studenten kosteloos over onderwijsbenodigdheden kunnen beschikken.

Contact:

Postbus 16228
2500 BE DEN HAAG

Bezoekadres: Rijnstraat 50
2515 XP DEN HAAG

info@atr-regeldruk.nl
www.adviescollegeregeldruk.nl

Tel: 070-310 86 66

Bekostigingssystematiek

De grootste wijziging is de introductie van een vaste voet. Een deel van de bekostiging is straks niet meer variabel (behalve bij indexatie voor loon- en prijsontwikkeling). Daarnaast voert het wetsvoorstel een toegankelijkheidsopslag in. Dat betekent dat mbo-instellingen in regio's met de grootste daling van het aantal mbo-studenten een opslag krijgen. Die opslag is een vast bedrag en wordt alleen geïndexeerd voor loon- en prijsbijstelling. Een deel van de rijksbijdrage blijft afhankelijk van het aantal studenten. Het gaat dan om het aantal ingeschreven studenten en het aantal verstrekte diploma's. De systematiek van prijsfactoren wordt vereenvoudigd. De rijksbijdrage voor studenten blijft voor bepaalde opleidingen hoger dan de bijdrage voor studenten op andere opleidingen. De reden hiervoor is dat mbo-instellingen meer kosten maken voor de betreffende opleidingen. Het aantal prijsfactoren daalt echter van zeven naar drie, omdat de huidige verdeling een precisie suggereert die in de praktijk niet aanwezig is.

Het budget voor kwaliteitsafspraken wordt vervangen door middelen die specifiek kunnen worden ingezet voor urgent geachte doelen. Het budget voor de kwaliteitsafspraken bedraagt op dit moment ongeveer 10% van het totale budget voor mbo-instellingen. Dat budget wordt voor het grootste deel toegevoegd aan de reguliere bekostiging. Een kleiner deel van het budget voegt de minister toe aan de rijksbijdrage voor mbo-instellingen waarmee zij de schoolkostenregeling moeten uitvoeren. Tot slot regelt het wetsvoorstel de mogelijkheid van een maatwerkopslag. Dat is een compensatie voor mbo-instellingen die als gevolg van de herverdeling meer dan 4% van haar bekostiging verliest. Het is een vast bedrag (behalve bij indexatie voor loon- en prijsontwikkeling). De uiteindelijke invulling en zwaarte van de parameters wordt vastgesteld in een algemene maatregel van bestuur.

Schoolkosten

Een mbo-instelling mag een deel van de rijksbijdrage besteden aan onderwijsbenodigdheden zoals schoolboeken, gereedschap en veiligheidskleding. Het uitgangspunt is wel dat een mbo-instelling vraagt om een eigen bijdrage in de schoolkosten. Het wetsvoorstel regelt dat die eigen bijdrage niet meer gevraagd kan worden aan minderjarige mbo-studenten. De mbo-instelling is verantwoordelijk voor het kosteloos beschikbaar stellen van onderwijsbenodigdheden.

Toetsingskader

ATR beoordeelt de regeldrukgevolgen aan de hand van het volgende toetsingskader:

1. Nuloptie (nut en noodzaak): is er een taak voor de overheid en is wetgeving het meest aangewezen instrument?
2. Zijn er minder belastende alternatieven mogelijk?
3. Is gekozen voor een uitvoeringswijze die werkbaar is voor de doelgroepen die de wetgeving moeten naleven?
4. Zijn de gevolgen voor de regeldruk volledig en juist in beeld gebracht?

1. Nut en noodzaak

Het wetsvoorstel beoogt het mbo organiseerbaar en toegankelijk te houden. Een stabielere bekostiging draagt daaraan bij.

De nieuwe bekostigingssystematiek heeft herverdelingseffecten. De precieze effecten zijn nog niet bekend. De invulling en zwaarte van de verschillende parameters wordt nog uitgewerkt in een algemene maatregel van bestuur. Wel staat vast dat de financiering van mbo-instellingen afneemt tot maximaal -4%. Dat valt binnen het eerder vastgestelde absorptievermogen van mbo-instellingen.

De eigen bijdrage in de schoolkosten staat in een leidraad van de MBO Raad en de minister van OCW. Een wettelijk kader voor schoolkosten ontbreekt. De leidraad biedt daarmee onvolgende (rechts)zekerheid voor mbo-studenten. Verder blijken schoolkosten soms een financiële drempel voor studenten en hun ouders. Een op de vijf mbo-studenten komt financieel moeilijk rond. Een op de vier mbo-studenten heeft schulden of betalingsachterstanden. De Onderwijsraad concludeerde dat de financiële druk leidt tot ongelijkheid in de klas, stress en schooluitval. Het komt steeds vaker voor dat studenten afzien van de aanschaf van essentiële onderwijsbenodigdheden.

In het vo worden onderwijsbenodigdheden kosteloos beschikbaar gesteld. Mbo-studenten moeten zelf die kosten dragen. Dit kan oneigenlijke invloed hebben op de keuze tussen een mbo-opleiding of een vervolg in het vo (zoals de havo). Minderjarige mbo-studenten hebben, in tegenstelling tot studenten op hogescholen of universiteiten, geen recht op studiefinanciering. De bestaande maatregelen om schoolkosten voor mbo-studenten te beperken, zoals een studentenfonds, brengen hoge administratieve lasten met zich. Bovendien zijn die maatregelen versnipperd. Mbo-instellingen krijgen budget voor de schoolkostenregeling.

Het college heeft geen opmerkingen bij nut en noodzaak.

2. Minder belastende alternatieven

Het doel van de wijziging van de bekostigingssystematiek is een stabielere en voorspelbaardere bekostiging van mbo-instellingen. De wijziging heeft geen structurele gevolgen voor de regeldruk. De wijziging zal eenmalig tot (transitie)kosten leiden.

Het doel van de schoolkostenregeling is om uitval onder minderjarige mbo-studenten te voorkomen. Studenten die anders, vanwege hoge schoolkosten, zouden uitvallen. De huidige regelingen kennen (hoge) administratieve lasten. Het wetsvoorstel regelt dat mbo-studenten kosteloos worden voorzien in onderwijsbenodigdheden. Mbo-instellingen halen de kosten uit de rijksbijdrage en hoeven niet meer uit verschillende regelingen te putten.

Het college heeft geen opmerkingen bij de minder belastende alternatieven.

3. *Werkbaarheid*

Het wetsvoorstel vergroot het doenvermogen van mbo-studenten. Mbo-instellingen regelen de onderwijsbenodigdheden en vergoeden die ook.

De memorie van toelichting geeft geen antwoord op de vraag of het wetsvoorstel werkbaar is voor mbo-instellingen. In algemene zin is wel voorzien in een gemaximeerd negatief effect, waarvan de ervaring is dat dat binnen het absorptievermogen van mbo-instellingen valt, en is voorzien in een overgangsregeling, wat betekent dat mbo-instellingen vier jaar lang (aflopend) worden gecompenseerd in geval van een negatief herverdeeffect. Dit sluit echter niet uit dat op andere punten het wetsvoorstel niet werkbaar is voor mbo-instellingen.

Het grootste deel van de huidige financiering van de kwaliteitsafspraken verschuift naar de rijksbijdrage. Een kleiner deel verschuift naar de regeling schoolkosten. Dat betekent concreet dat een deel van de huidige bekostiging niet ingezet kan worden voor de nu gehanteerde doelstellingen uit de werkagenda "samen werken aan talent". Het wetsvoorstel leidt tot een verlaging van het investeringsbudget en het is niet duidelijk welke invloed dat heeft op de werkagenda "samen werken aan talent" en eventueel daaropvolgende werkagenda's voor kwaliteitsverbetering. Het is evenmin duidelijk of het overgehevelde budget voldoende is om de schoolkostenregeling uit te voeren.

3.1 Het college adviseert om de werkbaarheid van de kwaliteitsafspraken, na de budgetverlaging, inzichtelijk te maken evenals de financierbaarheid van de schoolkostenregeling.

Mbo-instellingen ontvangen, naast de rijksbijdrage, ook financiële middelen uit andere regelingen (zoals subsidies). Die regelingen blijven buiten de bekostigingssystematiek. Het is voor mbo-instellingen mogelijk beter werkbaar als meer financiële regelingen deel uitmaken van de rijksbijdrage. In het bijzonder waar het gaat om middelen vanwege structurele problemen. Die vereisen structurele bekostiging.

3.2 Het college adviseert om meer financiële regelingen dan alleen het geld voor kwaliteitsafspraken onderdeel van de lumpsum te maken of om toe te lichten waarom dat niet mogelijk is.

4. *Gevolgen regeldruk*

De wijziging in bekostigingssystematiek heeft geen structurele gevolgen voor de regeldruk. De instellingen moeten jaarlijks al hun bekostigingsgegevens bijwerken op basis van de dan beschikbare middelen. En de rapportage- en verantwoordingsverplichtingen veranderen niet. De controles door DUO wijzigen evenmin en leiden niet tot veranderingen voor de instellingen. De mbo-instellingen nemen eenmalig kennis van de nieuwe wijze van bekostigen en verwerken dit in hun (meerjaren)begroting. Die kosten zijn berekend op ongeveer € 6.300,- per instelling.

De schoolkostenregeling leidt eenmalig tot € 27.000,- aan regeldruk per mbo-instelling (€ 1,4 miljoen voor alle mbo-instellingen samen) en structureel tot € 9.000,- aan regeldruk per mbo-instelling per jaar (in totaal € 479.000,- voor alle mbo-instellingen samen). De regeldrukkosten bestaan onder andere uit overleg, opstellen van leermiddelenlijsten en het aanbesteden van

de inkoop. Dat geldt in zowel de structurele situatie als in de eenmalige situatie (maar zijn de eenmalige kosten hoger omdat zaken dan voor het eerst geregeld moeten worden). De kosten die mbo-instellingen maken voor de aankoop van onderwijsbenodigdheden moeten nog worden berekend.

De regeldruk voor studenten neemt af doordat zij, in geval van financiële moeilijkheden, niet meer zelf de mbo-instellingen of het studentenfonds hoeven te benaderen. De mbo-instelling voorziet immers in de schoolbenodigdheden. De vermindering van regeldrukkosten is niet in kaart gebracht.

4.1 Het college adviseert om de vermindering van regeldrukkosten voor mbo-studenten in beeld te brengen overeenkomstig de Rijksbrede methodiek.

Dictum

Gelet op bovengenoemde bevindingen is het eindoordeel ten aanzien van dit voorstel:

Indienen, nadat met de adviespunten rekening is gehouden.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

w.g.

M.A. van Hees
Voorzitter

R.W. van Zijp
Secretaris